

PERHEPOLITIikka JA SYNTYVYYs

Kuinka Unkari on saanut nostettua maan syntyvyyden määrätietoisella perhepolitiikalla – ja mitä Suomi voisi tästä oppia.

Éva Horváth

JOHDANTO

Tämän katsauksen tarkoituksena on esitellä Unkarin hallituksen perhepoliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Näillä keinoilla Unkarissa onnistuttiin kääntämään syntyvyyden trendi siten, että kokonaishedelmällisyysluvun kasvu oli Unkarissa suurin kaikista EU-maista vuosien 2010 ja 2019 välisellä jaksolla.

Suomessa sen sijaan tapahtui suurin syntyvyyden lasku kaikista EU-maista, kun syntyvyys laski lähes 28 prosenttia kyseisellä jaksolla. Tästä syystä on mielenkiintoista vertailla Unkarin, Suomen ja muiden EU-maiden väestöllisiä tunnuslukuja. On tärkeää huomata, että yksikään edellä mainituista maista ei saavuta väestön luonnolliseen uusiutumiseen vaadittua syntyvyyttä.

Alhaisesta syntyvyydestä huolimatta Suomen väkiluku kasvoi tarkastelujaksolla maahanmuuton johdosta. Unkarissa puolestaan kuolleiden lukumäärä ylitti syntyneiden määrän, joten syntyvyyden noususta huolimatta Unkarin väkiluku laski.

TIIVISTELMÄ

Väestön luonnollinen uusiutuminen loppuu ja väestön määrä kääntyy laskuun, kun syntyvyys laskee alle 2,1 lapseen naista kohden. Syntyvyys on kaikkialla Euroopassa alle tämän uusiutumisluvun.

Eurooppalaisista maista Unkarissa syntyvyys on noussut viimeisen kymmenen vuoden aikana eniten. Syntyvyyden lasku on taas ollut samalla ajanjaksolla nopeinta Suomessa.

Unkarissa syntyvyyden nousuun on vaikuttanut valtion määrätietoinen politiikka lapsiperheiden tukemiseksi.

Unkarilainen perhepolitiikka on sisältänyt monenlaisia instrumentteja kodinperustamisavustuksista verovähennyksiin ja tuettuihin lainoihin.

UNKARIN PERHEPOLITIikka JA SUOMI

Lapsen syntymä ei ole vain iloinen perhetapahtuma vaan kansakunnan tulevaisuuden tae. Nyt syntyvän sukupolven tehtävä on huolehtia vanhempiensa sukupolvesta tulevaisuudessa. Yleisesti ottaen Euroopan unionin jäsenmailla on vakavia demografisia ongelmia, kuten esimerkiksi hedelmällisessä iässä olevien naisten määrän lasku, syntytysten määrän lasku ja alle 2,1:n oleva kokonaishedelmällisyysluku, joka merkitsee, että väestö ei uusiudu luonnollisesti.

Euroopan unionilla ei ole yhteistä perhepolitiikkaa, joten jäsenmaat vastaavat demografisiin haasteisiin kansallisella tasolla eri tavoin.

Monet maat, Unkari mukaan lukien, ovat ottaneet tavoitteekseen syntyvyyden kääntämisen nousuun. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi nämä maat pyrkivät perhepolitiikan keinoin auttamaan perheitä, jotta lasten saaminen olisi helpompaa ja lapsia syntyisi enemmän, ilman että taloudelliset syyt estäisivät lasten tekemistä. Vuonna 2011 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea tiivistä toimivan perhepolitiikan ydinkohdat seuraavasti¹:

- 1 työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen
- 2 lapsiperheköyhyyden vastaiset toimet
- 3 poliittisten toimenpiteiden kestävyys ja yleiskattavuus
- 4 perheen merkityksen tunnustaminen ja huomion keskittäminen perheen rooliin ja onnellisen perhe-elämän tärkeyteen
- 5 suurten perheiden erityistilanteen huomioiminen.

Tämän katsauksen tarkoituksena on esitellä Unkarin perhepoliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä sekä niiden vaikutusta kokonaishedelmällisyysluvun kehitykseen. Tarkastelen ensin edellä mainittuja, EU-maita koskevia ongelmia, keskittyen erityisesti Unkariin ja Suomeen. Suomen tilanteen esille tuominen auttaa lukijoita ymmärtämään Unkarin toimenpiteitä. Keskityn pääosin tarkastelemaan tämän asian kanalta kaikkein merkittävintä ajanjaksoa, eli vuodesta 2010 alkanutta kautta (jolloin Orbánin toisen hallituksen kausi ja selkeä panostus perhepolitiikkaan alkoivat) viimeisimpään saatavilla olevaan tilastovuoteen asti. Käyttämäni data on otettu Eurostatin, OECD:n ja WHO:n tietokannoista.

PERHE JA VÄESTÖLLISET TRENDIT

Perhe

Mikä on perhe? Perheen käsitettä ei ole helppo määritellä. Sosiologiassa perhe määritellään² yhdessä asuvaksi ryhmäksi, jota yhdistää joko avioliitto tai vanhempi-lapsi-suhde (ml. adoptio).

Unkarin tilastokeskuksen mukaan perhe on ydinryhmä, joka elää samassa taloudessa joko avio- tai avioliitossa tai sukulaisuussuhteessa.

Unkarin perustuslaissa annetun määritelmän mukaan perhe on vähintään kahden ihmisen vapaaseen tahtoon perustuva yhteisö, joka perustuu yhdessä asumiseen ja keskinäiseen riippuvuuteen.

Euroopan unionin tilastoissa käytetyn määritelmän mukaan perhe koostuu vähintään kahdesta ihmisestä, jotka asuvat samassa taloudessa ollen toistensa avo- tai aviopuolisoita ja heidän (mahdollisista) lapsistaan, kasvattilapsistaan ja adoptiolapsistaan. Myös yksittäisen vanhemman ja lapsen/lasten muodostama kokonaisuus katsotaan perheeksi.³

Euroopassa perhe-elämän suojaa pidetään perusarvona, joka pohjautuu Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 16. artiklaan: ”Perhe on yhteiskunnan luonnollinen ja perustava ydinosa ja sillä on oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan.”

Unkarilaisten perheiden oikeudet on määritelty

Unkarin perustuslaissa, jonka mukaan:

- 1 Unkari suojelee avioliittoinstituutiota yhden miehen ja yhden naisen liittona, joka on solmittu vapaaehtoisesti, ja perhettä yhteiskunnan jatkumisen perustana. Perhesuhteet perustuvat avioliittoon tai vanhempien ja lasten väliseen suhteeseen. Perheen äiti on nainen ja isä on mies.
- 2 Unkari tukee lasten hankkimista.
- 3 Perheiden suojasta säädetään erillisellä, perustuslain tasoisella säännöksellä.

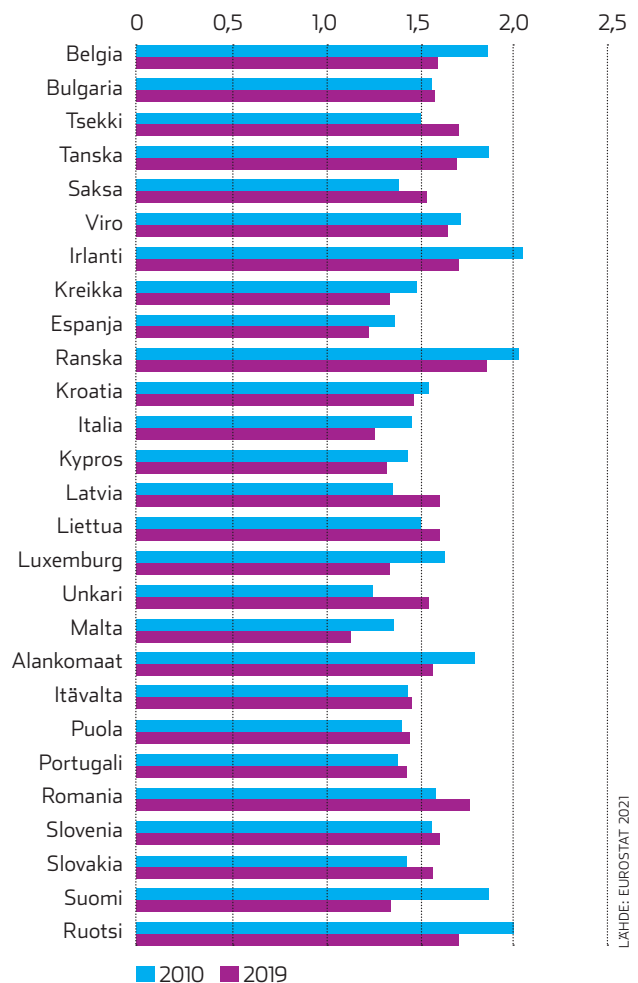
Perhepolitiikka sisältää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean mukaan seuraavat asiat: ”verotukselliset toimenpiteet ja perhe-edut, miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistäminen, lasten ja muiden erityistä hoivaa tarvitsevien hoitopalvelut, eläkkeet, perheiden oikeudet ja mahdollisuus perhe-elämän ja työn yhteensovittamiseen (kuten vanhempainvapaa ja vapaaehtoinen osa-aikatyö).”⁴ Perhepolitiikkaa harjoitetaan kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, mutta sen osia painotetaan eri tavalla eri maissa.

Väestölliset trendit

OECD määrittelee⁵ kokonaishedelmällisyysluvun seuraavasti: Kokonaishedelmällisyysluku (Total Fertility Rate, TRF) kertoo, kuinka monta lasta nainen keskimäärin synnyttäisi hedelmällisen kautensa aikana nykyisen hedelmällisyyden vallitessa. Luku saadaan laskemalla yhteen yhdelle ikävuodelle lasketut hedelmällisyysluvut.

Kokonaishedelmällisyyslukuun liittyvät tiedot saadaan yleensä kansallisilta tilastokeskuksilta ja kansainvälisiltä organisaatioilta (kuten Eurostat ja Maailmanpankki). Jos oletetaan, että maahanmuuttoa ei ole ja kuolleisuus pysyy vakiona, kokonaishedelmällisyysluku 2,1 on ns. luonnollinen uusiutumisluku, joka riittää yleensä maan väkiluvun ylläpitämiseen nykyisellä tasolla. Jos hedelmällisyysluku on tuota suurempi tai pienempi, väestön määrä kasvaa tai laskee.

Kaavio 1
KOKONAISHEDELMÄLLISYYSLUKU
(2010-2019)

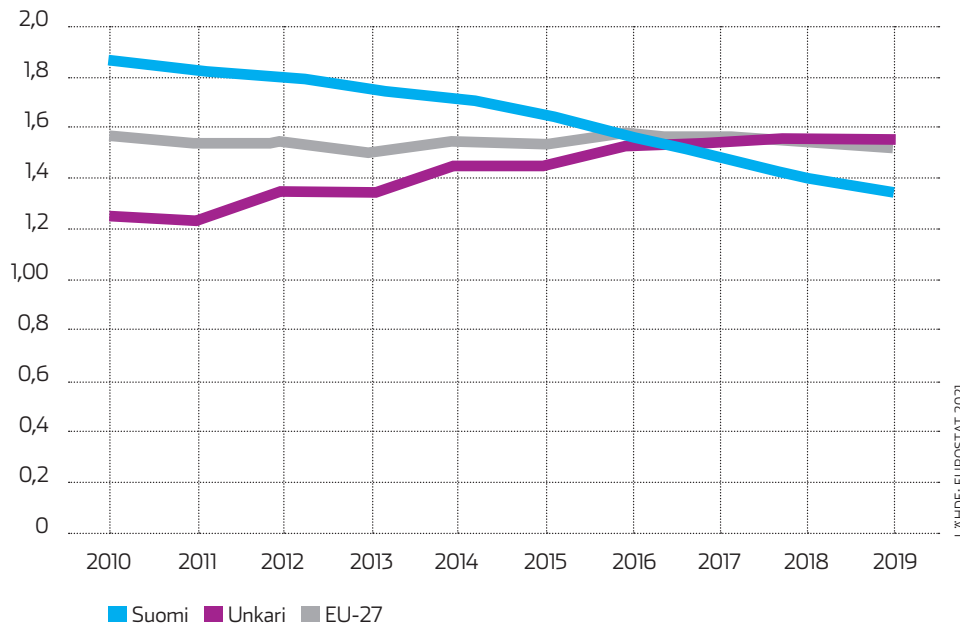
LÄHDE: EUROSTAT 2021

Kaaviossa 1 näkyy kokonaishedelmällisyysluvun muutos Euroopan unionin jäsenmaissa vuosien 2010 ja 2019 välillä. Kannattaa huomata, että kaikissa EU:n nykyisissä jäsenmaissa kokonaishedelmällisyysluku on alle luonnollisen uusiutumisluvun (2,1), joka vaadittaisiin maan väkiluvun säilymiseen samalla tasolla. Vielä vuonna 2010 Irlanti, Ranska ja Ruotsi melkein ylsivät luonnollisen uusiutumisen rajaan, mutta menneen vuosikymmenen kuluessa syntyvyys on noissakin maissa laskenut. On tärkeää huomata, että kokonaishedelmällisyysluvun aleneminen ei välttämättä tarkoita väkiluvun laskua, sillä väestön määrä saattaa kasvaa maahanmuuton takia, vaikka syntyvyys laskisikin. Euroopan unionin väkiluku nousi 1.1.2011 ja 1.1.2019 välisenä aikana kahdella prosentilla eli 10,5 miljoonalla ihmisellä, kun otetaan huomioon syntyneet, kuolleet ja nettomaahanmuutto⁶. EU:n väkiluku siis nousi siitä huolimatta, että syntyvyys laski lähes 14 prosenttia. Monien muiden maiden tapaan myös Suomessa väkiluku on noussut vuodesta 2010, vaikka syntyvyys on samalla ajanjaksolla laskenut huomattavasti.

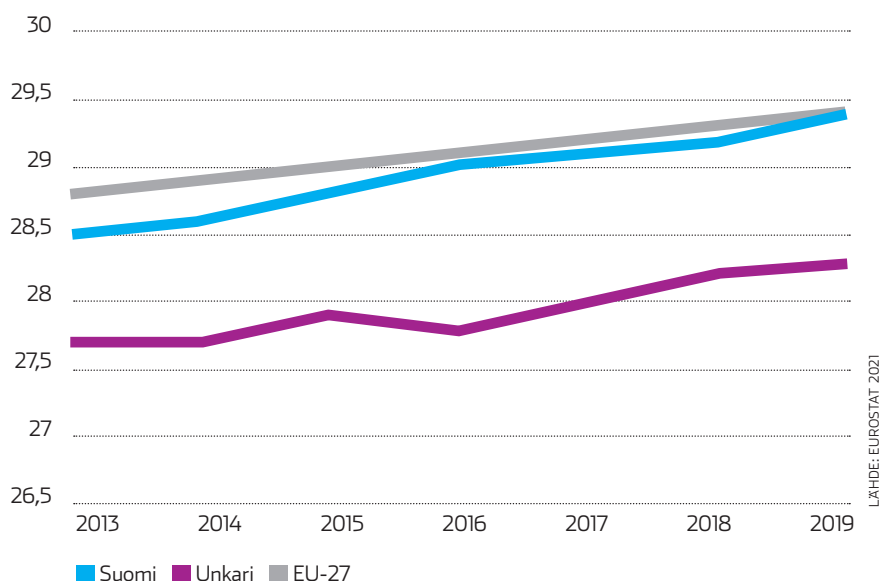
Tarkastellulla ajanjaksolla kaikkein suurin syntyvyyden lasku koettiin Suomessa, jossa tapahtui peräti 27,8 prosentin lasku kokonaishedelmällisyysluvussa. Vastaavasti kaikkein suurin syntyvyyden nousu tapahtui Unkarissa, jossa nähtiin 24 prosentin kasvu kokonaishedelmällisyysluvussa.

Kaaviossa 2 näkyy Unkarin ja Suomen kokonaishedelmällisyyslukujen muutos 2010-2019 ja kaikkien EU-maiden keskiarvo. Unkarin käyrä on noususuuntainen. Käyrässä näkyvät hyppäykset osuvat yksin erilaisten perhepoliittisten tukimuotojen käyttöönoton kanssa. Kunkin hyppäyksen jälkeen kasvu tasaantuu hetkeksi. Suomen käyrä sen sijaan on tasaisessa laskussa. Tarkastelujakson alussa Suomen kokonaishedelmällisyysluku oli selvästi EU-maiden keskiarvoa ja Unkarin vastaavaa lukua suurempi. Kuten jo aiemmin totesin, syntyvyyden laskusta huolimatta Suomen väkiluku nousi tarkastelujaksolla maahanmuuton takia. Unkarissa puolestaan väkiluku laskee syntyvyyden noususta huolimatta, koska syntyneiden määrä ei vielä kukaan ylitä kuolleiden määrää.

Kaavio 2
KOKONAISHEDELMÄLLISYYSLUKU 2010-2019

Kaavio 3
NAISTEN KESKI-ikä ENSIMMÄISEN LAPSEN SYNTYESSÄ (2010-2019)

Kaaviossa 3 näkyy, että sekä Unkari että Suomi noudattavat yleistä eurooppalaista trendiä, jossa ensisynnyttäjien keski-ikä nousee. Tämän kaavion tiedot alkavat vasta vuodesta 2013, koska joidenkin jäsenmaiden tiedoissa oli puutteita sitä edeltäviltä vuosilta, mutta Unkarissa ensisynnyttäjien keski-ikä pysyi samana vuosien 2010-14 välillä, kasvoi hypähdyksellisesti vuonna 2015 ja on noussut tasaisesti vuodesta 2017 lähtien. Suomen osalta käyrä näyttää tasaista kasvua: vuodesta 2010 lähtien ensisynnyttäjien keski-ikä on kasvanut yli vuodella. Ensisynnyttäjien keski-ikä on huono asia, koska se lyhentää sitä ajanjaksoa, jona nainen voi saada lapsia.

Lasten hankkimista edistävän perhepolitiikan tavoitteena on, että kaikki tekisivät niin monta lasta kuin haluavat, joten hallitus kannustaa lasten tekemiseen tarjoamalla tukia ja pyrkimällä helpottamaan lasten hankkimisesta koituvaa taakkaa.

KESKIMÄÄRÄINEN IHANTEELLINEN LAPSILUKU
(OECD:n kyselytutkimus 15-64-vuotiaille vuonna 2011):

	Miehet	Naiset
Unkari	2,12	2,09
Suomi	2,27	2,47
EU-maiden keskiarvo	2,18	2,28

OECD:n tutkimuksessa⁷ vuodelta 2011 tarkasteltiin sitä, miten monta lasta miehet ja naiset keskimäärin haluavat eri EU-maissa. Ihanteellisen lapsiluvun keskiarvo kaikissa EU-maissa oli 2,18 miehiltä kysyttäessä ja 2,28 naisilta

kysyttäessä (kts. OECD-tutkimukseen perustuva taulukko yllä). Kysely kohdistettiin 15-64-vuotiaiden ikäryhmään.

Unkarissa sekä naisten että miesten toivoma ihanteellinen lapsiluku oli alhaisempi kuin EU-maissa keskimäärin. Suomessa puolestaan molempien sukupuolien toivoma lasten lukumäärä oli EU:n keskiarvon yläpuolella. Toivottujen lasten määrä on enemmän kuin kaksi kaikissa EU-maissa, mikä toteutuessaan tarkoittaisi sitä, että EU:n väkiluku kasvaisi hieman ja sitten tasaantuisi ilman maahanmuuttoakin. Koska hedelmällisessä iässä olevien naisten määrä on Euroopassa tasaisessa laskussa⁸, 2,1:n kieppeillä oleva hedelmällisyysluku ei riitä väkiluvun nostamiseen vaan ainoastaan vanhempien määrän pitämiseen suunnilleen samalla tasolla. Suomen osalta on lohdullista nähdä, että naisten toivomien lasten lukumäärä (2,47) riittäisi jopa pieneen väkiluvun nousuun. Mutta niin kauan kuin Suomi ja EU näkevät maahanmuuton parempana väestöpoliittisena vaihtoehtona kuin syntyvyyden nostamisen, nämä toivotut lapset jäävät vain vanhempiensa haaveiksi.

Unkarin kaltaisissa maissa pyritään perhepolitiikalla auttamaan ja tukemaan perheitä, jotta perheet pystyisivät hankkimaan juuri niin monta lasta kuin itse haluavat, ilman että taloudelliset tai asumiseen liittyvät ongelmat sen estävät. Tällaiset maat näkevät väestöllisten ongelmien ratkaisun omassa kansassaan, eivät maahanmuutossa.

Seuraavaksi haluaisin esitellä Unkarin perhepolitiikan yksityiskohtia vähän tarkemmin ja kuvailla, miten rautasiripun takaa itsenäistynyt maa yrittää korjata ikääntyvän väestönsä ongelmaa ja turvata tulevaisuutensa.

UNKARIN PERHEPOLITIikka

Tavoitteet

Kuten aiemmin totesin, Euroopan unionilla ei ole yhteistä perhepolitiikkaa, joten jäsenmaat vastaavat demografisiin haasteisiin kansallisella tasolla eri tavoin. Kullakin jäsenmaalla on omanlaisensa tarpeet, kulttuurilliset taustat ja taloudelliset mahdollisuudet perhepolitiikan suhteen.⁹

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean mukaan perhepolitiikka sisältää verotukselliset toimenpiteet ja perhe-edut, miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistämisen, lasten ja muiden erityistä hoivaa tarvitsevien hoitopalvelut, eläkkeet, perheiden oikeudet ja mahdollisuuden perhe-elämän ja työn yhteensovittamiseen (kuten vanhempainvapaa ja vapaaehtoinen osa-aikatyö)¹⁰.

Toukokuussa 2010 Unkarin hallitus otti tavoitteekseen perhetukijärjestelmän uusimisen, perheiden merkityksen vahvistamisen, lasten saannin tukemisen ja kotien perustamisen tukemisen. Tätä varten käynnistettiin erillinen kansallinen toimintaohjelma.¹¹

Sosiologi Rudolf Andorkan mukaan yhteiskunnan ja valtion tulee tukea lasten hankkimista, koska ”vanhemmat joutuvat kantamaan omien lastensa kasvattamisen kustannukset (mitattuina rahassa ja ehkä vieläkin tärkeämmin ajassa), mutta nämä lapset tulevat vuorostaan tuottamaan hyvinvointia, josta kaikki heidän vanhempiensa ikäpolven ihmiset hyötyvät omasta lapsiluvustaan riippumatta”¹².

Edellä mainituista syistä Unkarin perhepolitiikan pää-tavoitteeksi tuli epäedullisen väestökehityksen muuttaminen ja väkiluvun laskun pysäyttäminen. Perhe-etuuksien toissijaisena tavoitteena on pienentää lapsiperheiden tuloeroja ja köyhyysriskiä, koska köyhyyden pelko sekä asumiseen ja työssäkäyntiin liittyvät vaikeudet saattavat estää pariskuntaa hankkimasta niin monta lasta kuin he oikeasti haluaisivat. Tämän vuoksi Unkarin hallitus päätti ryhtyä tukemaan perheitä monilla eri toimenpiteillä, ”jotta kaikki toivotut lapset saisivat mahdollisuuden syntyä”¹³.

Toimenpiteet

Lasten hankkimisen esteinä ovat usein köyhyyden pelko, vaikeudet kodin perustamisessa, työuraan liittyvät hankaluudet ja riskit sekä perheen tarvitsemien palvelujen ja tarvikkeiden puute. Näitä esteitä voidaan valtion toimesta madaltaa suoralla tai epäsuoralla rahallisella tuella, tarjoamalla perheiden tarvitsemia palveluja ja parantamalla työolainsäädäntöä.

Yleisin tapa korvata lasten kasvattamisesta aiheutuvaa taakkaa ovat valtion maksamat lapsilisät. Lapsilisän määrä voi olla sama jokaisesta lapsesta – riippumatta perheen tulotasosta ja lasten määrästä, iästä ja terveydentilasta jne. – tai se voi olla sidottu yhteen tai useampaan noista muutujista tai tarveharkintainen. Jotkut edut on tarkoitettu kaikille, kun taas jotkut ovat ehdollisia.

Valtio voi tukea lapsiperheitä epäsuorasti perheverotuksella. Taloudellisen tuen lisäksi valtio voi tukea lapsiperheitä myös hoitovapailla, tarjoamalla lapsille ilmaisen koulunkäynnin koulukirjoineen ja kouluruokailuineen ja järjestämällä lapsiperheiden tarvitsemia päivähoido- ja terveydenhoitopalveluja.¹⁴

Perhe-etuuksia on siis monenlaisia ja ne vaihtelevat maasta toiseen. Alla on selitetty tarkemmin joitakin tärkeimpiä Unkarin valtion viimeisten kymmenen vuoden aikana käyttöön ottamia lapsiperheiden tukimuotoja¹⁵. Luettelo ei ole kattava.

- 1 Perhevähennys verotuksessa: Vuoden 2011 alussa käyttöön otettu perhevähennys vähentää verotettavaa tuloa. Vähennyksen määrä riippuu huollettavien määrästä. Huollettaviksi katsotaan lasten lisäksi myös sikiö (91. raskauspäivästä synnytykseen asti) ja korkeakoulu- tai yliopisto-opiskelijat.
- 2 Kodinperustamisavustus (CSOK): Kesäkuussa 2015 käyttöön otettu kodinostamisavustus on tarkoitettu lapsiperheille tai lasten hankkimista suunnitteleville pareille. Uudiskohteiden lisäksi avustusta voidaan käyttää vanhojen rakennusten remontointiin tai laajentamiseen. Avustusta ei tarvitse maksaa takaisin, jos pariskunta hankkii avustuksen perusteena olleen määrän lapsia. Lapsilukuun lasketaan omat ja adoptoidut lapset. Avustuksen hakijalla ei saa olla rikosrekisteriä eikä verovelkaa. Lisäksi hänen on täytettävä tietyt työssäoloon liittyvät ehdot.
- 3 Koroton vauvalaina: Vauvalainan tarkoituksena on helpottaa nuorempien kodin perustamista, mutta tämän korottoman lainan saa käyttää vapaasti muuhunkin tarkoitukseen. 10 miljoonan forintin (27 600 euron) vauvalaina on haettavissa 1.7.2019 – 31.12.2022. Lainan saamisen ehtona on, että äiti on 18-40-vuotias ja vähintään toisella vanhemmista on ollut jatkuva työeläkevakuutus viimeiset kolme vuotta. Laina on koroton ja sen voi käyttää ihan mihin tarkoitukseen haluaa. Toisen lapsen syntymä kuittaa 30 prosenttia lainasta. Jos parille syntyy vielä kolmaskin lapsi, lainaa ei tarvitse maksaa takaisin lainkaan.
- 4 Pikkukuntien kodinperustamisavustus: Alle 5 000 asukkaan paikkakunnilla on haettavissa 1.7.2019 – 30.6.2022 välisenä aikana erillinen pikkukuntien kodinperustamisavustus. Yksilapsinen perhe saa 600 000 forinttia (1 600 euroa), kaksilapsinen 5 500 euroa ja kolmilapsinen 27 600 euroa ilmaisena avustuksena asunnon ostamiseen ja kunnostamiseen. Jos perheellä on jo asunto ostettuna, sen remontoimiseen saa avustuksena puolet yllä mainituista summista.
- 5 Kodinperustamislainan korkotuki: Kodinperustamisavustukseen lisättiin vuonna 2019 uusia elementtejä. Korkotuetun lainan osuus nostettiin 27 600 euroon kaksilapsiselle perheelle ja 41 500 euroon kolmilapsiselle perheelle.
- 6 Asuntolainatuki: 1.7.2019 valtio tukee kiinnelainojen ottamista asunnon ostamista varten. Tuen määrä riippuu lapsiluvusta: miljoona forinttia (2 700 euroa) toisesta lapsesta, 4 miljoonaa forinttia kolmannesta lapsesta ja miljoona forinttia jokaisesta seuraavasta lapsesta.
- 7 Tuloverovapaus neljän tai useamman lapsen äidille: Tuloverovapauden tarkoituksena on helpottaa suurperheiden taloudellista tilaa. Vuoden 2020 alusta lähtien vähintään neljän lapsen äidit saavat täyden verovapauden työtuloistaan. Hallituksen tavoitteena on ulottaa tuloverovapaus myös kolmen lapsen äiteihin, mutta tätä ei olla vielä toteutettu.
- 8 Suurperheiden autonostotuki: Hallitus haluaa helpottaa suurperheiden arkea auttamalla heitä ostamaan riittävän ison auton. 1.7.2019 – 31.12.2022 välisenä aikana kolmen tai useamman lapsen perheet voivat anoa 7 000 euron avustusta (joka kattaa korkeintaan puolet auton ostohinnasta) hankkiakseen uuden auton, joka on vähintään seitsemänpaikkainen.
- 9 Isovanhempien lastenhoitotuki: Vuoden 2020 alusta lähtien isovanhempi voi saada kotihoidon tukea auttaakseen pienten lasten vanhempien töihinpaluuta, mikäli hän ei ole itse vielä jäänyt eläkkeelle. Tällä tavoin vielä itsekin työelämässä mukana oleva isovanhempi voi jäädä lapsenlapsensa kanssa kotiin kahteen ikävuoteen (tai kaksosten tapauksessa kolmeen ikävuoteen) asti. Tuen edellytyksenä on se, että vanhemmat ovat olleet oikeutettuja kotihoidon tukeen ja suostuvat siihen, että tuki siirretään isovanhemmalle.

Yhteenveto

Tämän kirjoituksen tarkoituksena oli esitellä Unkarin perhepoliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä sekä niiden vaikutusta kokonaishedelmällisyysluvun ja muiden väestöllisten tunnuslukujen kehitykseen.

Kaikissa EU:n nykyisissä jäsenmaissa kokonaishedelmällisyysluku on alle luonnollisen uusiutumisluvun (2,1), joka vaadittaisiin maan väkiluvun säilymiseen samalla tasolla. On tärkeää huomata, että kokonaishedelmällisyysluvun aleneminen ei välttämättä tarkoita väkiluvun laskua, sillä väestön määrä saattaa kasvaa maahanmuuton takia, vaikka syntyvyys laskisikin. Suomessa ja monissa muissa Pohjois- ja Länsi-Euroopan maissa väkiluku on noussut vuoden 2010 jälkeen, vaikka syntyvyys onkin ollut laskussa. Sama pätee EU:n kokonaisväkilukuun.

Se, että EU-alueella syntyy yhä vähemmän lapsia ei yleisesti ottaen johdu siitä, että ihmiset eivät haluaisi lapsia. Vuonna 2011 tehdyn tutkimuksen mukaan ihmiset olisivat kaikissa EU-maissa halunneet enemmän lapsia kuin heille todellisuudessa syntyi. Tämä päti myös Unkarissa ja Suomessa. Köyhyyden pelko sekä asumiseen ja työssäkäyntiin liittyvät vaikeudet saattavat estää pariskuntaa hankkimasta niin monta lasta kuin he oikeasti haluaisivat. Eri valtiot yrittävät helpottaa perheiden vaikeuksia erilaisilla tukitoimenpiteillä.

Unkarin hallitus on ottanut tavoitteekseen epäedullisen väestökehityksen muuttamisen ja sen varmistamisen, että kaikki toivotut lapset saisivat mahdollisuuden syntyä taloudellisten esteiden haittaamatta.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea määritteli vuonna 2011 toimivan perhepolitiikan seuraavasti¹⁶:

- Mahdollisuus perhe-elämän ja työn yhteensovittamiseen
- Lapsiperheköyhyyden vastaiset toimet
- Tehtyjen poliittisten toimenpiteiden kestävyys ja yleiskattavuus
- Perheen merkityksen tunnustaminen ja huomion kiinnittäminen perheen rooliin ja onnellisen perhe-elämän tärkeyteen
- Suurten perheiden erityistarpeiden huomioon ottaminen

Unkarin perhepolitiikka täyttää nämä ehdot, ja viimeisten kymmenen vuoden kokemusten perusteella sitä voidaan pitää tehokkaana. Tärkein osoitus perhepolitiikan toimivuudesta on kokonaishedelmällisyysluvun nousu kyseisellä ajanjaksolla.

Mutta Unkarin perhepoliittisia toimia voidaan myös kritisoida tietyiltä osin. On selvää, että viime vuosina käyttöön otetut, lapsiperheille tarkoitetut asumisen tuet ja lainat ovat merkittävästi helpottaneet lapsiperheiden asunnonhankintaa sekä maaseudulla että pääkaupungissa. Mutta vastaavasti sinkkujen ja lapsettomien perheiden asuminen on kallistunut, koska CSOK-tuet ovat kiihdyttäneet asuntojen hintojen nousua entisestään. Sama pätee rakennustarvikkeiden hintoihin, jotka ovat toki nousseet kaikkialla Euroopassa, mutta erityisesti Unkarissa, jossa CSOK-tukien arvellaan kiihdyttäneen rakennustarvikkeiden hintojen nousua.

Viittaukset

- 1 Opinion of the European Economic and Social Committee on The role of family policy in the process of demographic change: sharing best practice between Member States, julkaisussa: Official Journal of the European Union, 23.7.2011.
- 2 Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, 2003; s. 38.
- 3 Eurostat, 2015.
- 4 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, 2011, kohta 4.1
- 5 OECD, 2021.
- 6 Állami Számvevőszék: Családpolitika elemzés (2020) s. 9.
- 7 www.oecd.org/els/family/SF_2_2-Ideal-actual-number-children.pdf
- 8 [www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/indicator-explorer-new/mca/women-of-reproductive-age-\(15-49-years\)-population-\(thousands\)](http://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/indicator-explorer-new/mca/women-of-reproductive-age-(15-49-years)-population-(thousands))
- 9 Surányi Éva – Danis Ildikó (szerk.): Családpolitika más szemmel – MTA Közgazdaságtudományi Intézet, 2009.
- 10 European Economic and Social Committee, 2011, kohta 4.1.
- 11 Nemzeti Együttműködés Programja, 2010. május, www.parlament.hu
- 12 Andorka Rudolf (1989): Társadalompolitikai válaszok a népességszám csökkenésére a 21. században: Pronatalista népesedéspolitika, bevándorlási politika, a foglalkoztatottság növelése vagy más alternatívák? Julkaisussa: Demográfia, 33. évfolyam 1-2 szám.
- 13 Novák Katalin (2014): A kormány mindent meg kíván tenni, hogy megszülessenek a tervezett gyermekek. Julkaisussa: Magyar Nemzet, 2014.11.06.
- 14 Farkas Péter (2012): Létezik-e önálló családpolitika? KAPOCS, XII. évfolyam, 2. szám.
- 15 Állami Számvevőszék: Családpolitika elemzés (2020) s. 22.
- 16 Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A családpolitika szerepe a demográfiai változás folyamatában: a tagállamok legjobb gyakorlatainak megosztása , In: Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2011.07.23.

SUOMEN PERUSTA

Suomen Perusta -ajatuspaja
www.suomenperusta.fi
Iso Roobertinkatu 4, 00120 HELSINKI